

Η Ένορκη Διοικητική Εξέταση -η τεχνική εκμείνωσης της πληροφορίας - η μέθοδος SIS-

Γραμματική Μαλαματά, Υπ. Δ. Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής,

ΜΔΣ Δημοσίου Δικαίου, ΜΔΣ Ιδιωτικού Δικαίου.

Το πειθαρχικό δίκαιο παρουσιάζει μια έντονη εσωστρέφεια και εσωτερικότητα, δεδομένου ότι αφορά στα “interna corporis” της Διοικήσεως. Η ορθή αξιολόγηση του πειθαρχικού δικαίου και των δογματικών του προβλημάτων, προϋποθέτει σαφώς μια γνώση και εγγύτητα κάθε φιλόδοξου ερευνητού προς την ενεργό Διοίκηση, προκειμένου να αποσβήσει τον κίνδυνο μεροληψίας, υψηλού βαθμού υποκειμενικότητας κρίσεων προσωπικών και γενικά αυθαίρετων εκτιμήσεων σχετικά με πειθαρχικώς ελεγκτέα περιβάλλοντα που απαντώνται στο σύστημα Δημόσιας Διοίκησης.

Περαιτέρω το πειθαρχικό δίκαιο φέρει έντονα νομολογιακό και περιπτωσιολογικό στίγμα. Επομένως, η εις βάθος γνώση της νομολογίας και ειδικότερα του Συμβουλίου της Επικρατείας συνιστά την *sine qua non* προϋπόθεση, για την έστω και στοιχειώδη θεωρητική επεξεργασία των θεμάτων που συγκροτούν τη βάση του. Ο μοναδικός στόχος της παρούσας κατατείνει στη διαμόρφωση ενός πρακτικού εργαλείου/οδηγού κατά την εμμέτρηση εξέταση στο πλαίσιο μιας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (εφεξής Ε.Δ.Ε) αλλά και στον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανωμοτί εξεταζόμενου πειθαρχικά διωκόμενου.

Εν αρχή η Ένορκη Διοικητική Εξέταση

Η Ένορκη Διοικητική Εξέταση (Ε.Δ.Ε) αποτελεί ενδιάμεση ανακριτική μέθοδο¹ μεταξύ της προανακριτικής εξέτασης του άρθρου 125 του ΥΚ και της πειθαρχικής ανάκρισης του άρθρου 127 του ΥΚ,² με την οποία διευκολύνεται η διοίκηση για τυχόν εντοπισμό παραπτωμάτων και υπευθύνων, ώστε στη συνέχεια να κινηθεί, αν χρειασθεί, η πειθαρχική διαδικασία.³ Με αυτήν διασφαλίζεται και το υπηρεσιακό κύρος αλλά και η προσωπικότητα του υπαλλήλου από αβάσιμες και αναπόδεικτες κατηγορίες και φήμες.⁴ Η Ε.Δ.Ε σκοπεί στην τυπική⁵ συλλογή

¹Βλ. Β. Ανδρονόπουλο και Μ. Ανδρονόπουλο, “ερμηνεία του Υπαλληλικού Κώδικα (Ν. 3528/2007), κατ’ άρθρο ερμηνεία και νομολογία”, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα -Θεσσαλονίκη, 2022, σελ. 1230.

² Το άρθρο 126, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο δεύτερο Ν.4057/2012, ΦΕΚ Α 54 και τροποποιηθεί με το άρθρο 41 παρ.1 Ν.4590/2019, ΦΕΚ Α 17, διαμορφώθηκε ως άνω με το άρθρο 31 Ν.5225/2025..

³ Βλ. Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη : προκαταρκτική εξέταση-ένορκη διοικητική εξέταση (ΕΔΕ)-κανόνες Διενέργειας -τεχνικές Διεξαγωγής, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021 σελ. 16 και επόμενες.

⁴ Πρβλ ΝΣΚ Γνωμοδότηση 221/2007: Η ΕΔΕ αποτελεί ανακριτική μέθοδο με την οποία διευκολύνεται η Διοίκηση για τον εντοπισμό τυχόν παραπτωμάτων και υπευθύνων ώστε στη συνέχεια να κινηθεί αν κρίνεται σκόπιμο, η πειθαρχική διαδικασία. Με αυτήν διασφαλίζεται και το υπηρεσιακό κύρος, αλλά και η προσωπικότητα του υπαλλήλου από αβάσιμες και αναπόδεικτες κατηγορίες (Α. Τάχος Ερμηνεία ΥΚ>1999, υπ’ αριθμ. 127 σε’ 871 επ). Περαιτέρω Βλ. ΓΝΚ ΝΣΚ 271/2001.

⁵ Η ειδοποιός διαφορά της Ε.Δ.Ε από την προκαταρκτική εξέταση (που είναι άτυπη συλλογή και καταγραφή στοιχείων) είναι ο έγγραφος τύπος καθώς και η τυπικότητα και επισημότητα εξ αυτού. Έγκειται ακριβώς στον έγγραφο τύπο ήτοι τις κλήσεις, τις ένορκες και ανωμοτί εξετάσεις προσώπων και η οποία διατάσσεται σε περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις τέλεσης σοβαρών πειθαρχικών παραπτωμάτων.

στοιχείων⁶ προκειμένου να διαπιστώσει αφενός την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος⁷ όπως αυτά προσδιορίζονται και απαριθμούνται στο άρθρο 107 του Υ.Κ⁸ αλλά και στον προσδιορισμό των προσώπων και για αυτό διακρίνεται και σε “in personam” (προσωπική) αλλά και σε “in rem” (ομαδική). Αποτελεί μια εξαιρετική δυνατότητα και δίνει ευχέρεια στη Διοίκηση να διαλευκάνει πλήρως τη διάπραξη η μη ενός πειθαρχικού παραπτώματος, αλλά και των πραγματικών περιστατικών και του βαθμού ενοχής του διωκόμενου, με την χρήση και των τεσσάρων ανακριτικών πράξεων (έγγραφα-μάρτυρες-πραγματογνωμοσύνη- αυτοψία) και στην συνέχεια να ερευνήσει παράλληλα και την τυχόν διάπραξη άλλων παραπτωμάτων.

Η διεξαγωγή μιας Ε.Δ.Ε είναι από τα πρώτα συνήθη ακούσματα, όχι μόνον όσων αναλαμβάνουν στον δημοσιοϋπαλληλικό βίο να την διενεργήσουν, όχι μόνον των δικηγόρων που ασχολούνται με το διοικητικό δίκαιο (κλάδος του οποίου είναι το πειθαρχικό δίκαιο) αλλά και των πολιτών, μέσω των ΜΜΕ, για πράξεις των διοικητικών οργάνων που λαμβάνουν δημοσιότητα. Συνήθως η μελέτη μόνον του σχετικού άρθρου δεν εξασφαλίζει την επιτυχία του εγχειρήματος μιας και απαιτείται συνδυασμός γνώσεως δύο διακριτών δικαιοδοτικών κλάδων του δικαίου (διοικητικού και ποινικού) όσο και βασικές γνώσεις τεχνικών αλλά και ενδεχομένως και βασικών στοιχείων δικαστικής ψυχολογίας. Οι τεχνικές που υπάρχουν είναι οι μέθοδοι SIS (Standard Interview Strategy) και η μέθοδος REID σε συνδυασμό με την ανάλυση του σχετικού άρθρου της Ε.Δ.Ε και ειδικότερα στην παρούσα θα αναλυθεί η μέθοδος SIS:

Σύμφωνα με το άρθρο 126⁹ του Υπαλληλικού Κώδικα¹⁰: 1. Ένορκη διοικητική εξέταση (Ε.Δ.Ε.) ενεργείται κάθε φορά που η υπηρεσία έχει σοβαρές υπόνοιες ή σαφείς ενδείξεις για τη διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος.¹¹ Η εξέταση αυτή αποσκοπεί¹² στη συλλογή στοιχείων για τη διαπίστωση της τέλεσης πειθαρχικού

⁶Βλ. Ν. Πανταζής, “πειθαρχικό δίκαιο δημοσίων υπαλλήλων” πρακτικά θέματα πειθαρχικής διαδικασίας» Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 271

⁷ Βλ. Β. Ανδρονόπουλο και Μ. Ανδρονούλου, οπ. παρ. σελ 1234.

⁸ Πρβλ άρθρο Το άρθρο 107, ως διαμορφώθηκε με το άρθρο 10 του ν. 5225/2025.

⁹Βλ. άρθρο 126, όπως διαμορφώθηκε ως άνω με το άρθρο 31 Ν.5225/2025., υπό τον τίτλο «Αναμόρφωση του πειθαρχικού δικαίου των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα, ... και λοιπές διατάξεις» και σηματοδοτεί μια νέα εποχή για το πειθαρχικό δίκαιο στο Ελληνικό Δημόσιο. Ο νόμος αυτός φέρνει μείζονες ρυθμίσεις: διευρύνει την έννοια των πειθαρχικών παραπτωμάτων, αυστηροποιεί τις ποινές, αναδιοργανώνει τα πειθαρχικά όργανα και θεσπίζει διαδικασίες με στόχο την ταχύτερη απονομή πειθαρχικής δικαιοσύνης.

¹⁰ Επισημαίνεται ο διαχωρισμός του είδους του πειθαρχικός διωκόμενου και σε ποιες διατάξεις τυγχάνει εφαρμογής αν είναι δημόσιος υπάλληλος τότε εφαρμογή του γενικού νόμου (ν. 3528/2007), ενώ αν πρόκειται για δημοτικό υπάλληλο εφαρμογή του ειδικού (ν. 3584/2007) ή και μετά τον ν. 4057/2012 παραπομπή μετά από τις καταργήσεις εφαρμογή του ΥΚ ως σήμερα ισχύει, αντίστοιχα.

¹¹Βλ. ΣτΕ 3421/2015, σκέψη 9. Επειδή, στο άρθρο 126 του ισχύοντος Υπαλληλικού Κώδικα ορίζεται ότι: (...) Εν προκειμένω, ο προσφεύγων προβάλλει με την υπό κρίση προσφυγή, επικαλούμενος την προεκτεθείσα διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 126, ότι από την εντολή δυνάμει της οποίας διενεργήθηκε η ΕΔΕ δεν προκύπτει ότι συνέτρεχαν -και ότι πράγματι δεν συνέτρεχαν- οι προϋποθέσεις αυτής (σοβαρές υπόνοιες ή σαφείς ενδείξεις για τη διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος, ανάγκη διερευνήσεως τυχόν πειθαρχικού παραπτώματος και όχι απλώς εντοπισμού του). Τούτο είχε ως συνέπεια, κατά τα προβαλλόμενα, ότι το πόρισμα της παρανόμως διενεργηθείσης ένορκης διοικητικής εξέτάσεως δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη για να στηρίξει την πειθαρχική κατηγορία και, τελικώς, την προβαλλόμενη πειθαρχική καταδίκη.

¹²Πρβλ ΔΠΡ Αθηνών 10105/2021 σκέψη 11. Επειδή, κατ’ άρθρο 126 του ν. 3528/2007, η διενέργεια Ε.Δ.Ε. αποσκοπεί, κατά κύριο λόγο, στη συλλογή στοιχείων για τη διαπίστωση της τυχόν διάπραξης

παραπτώματος και τον προσδιορισμό των προσώπων που τυχόν ευθύνονται, καθώς και στη διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αυτό έχει τελεστεί.¹³ Η ένορκη διοικητική εξέταση δεν συνιστά έναρξη¹⁴ πειθαρχικής δίωξης.¹⁵

2. Η ένορκη διοικητική εξέταση διατάσσεται από οποιονδήποτε πειθαρχικώς Προϊστάμενο και ενεργείται από μόνιμο υπάλληλο με βαθμό Α' του ίδιου φορέα. Η διενέργεια της ένορκης διοικητικής εξέτασης μπορεί να ανατίθεται και σε μόνιμο δημόσιο υπάλληλο με βαθμό Α' άλλου Υπουργείου ή, προκειμένου για νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, του Υπουργείου που το εποπτεύει ή, προκειμένου για ανεξάρτητη αρχή, άλλης ανεξάρτητης αρχής.¹⁶ Η ένορκη διοικητική εξέταση

πειθαρχικού παραπτώματος και δεν συνιστά πειθαρχική δίωξη, ώστε να απαιτείται προηγούμενη ακρόαση (ΔΕφΑθ 2659/2019). Εξάλλου, στις περιπτώσεις που η Ε.Δ.Ε. δεν στρέφεται κατά συγκεκριμένου προσώπου, όπως εν προκειμένω - δεδομένου ότι με την/15.5.2013 εντολή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων διατάχθηκε η διενέργεια Ε.Δ.Ε. «κατά παντός υπευθύνου» και, επομένως, η σχετική παραγγελία δεν αφορούσε το πρόσωπο της ενάγουσας και την απόδοση σε αυτήν πειθαρχικών ευθυνών - δεν τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 126 παρ. 3 του Υ.Κ., όπως αβάσιμα υποστηρίζει η ενάγουσα, αλλά το 130 παρ. 4 του ίδιου ως άνω Κώδικα, που προβλέπει τη διενέργεια υποχρεωτικής συμπληρωματικής ανάκρισης, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στον διωκόμενο να εξετασθεί ανωμοτί ή να προτείνει την εξέταση μαρτύρων.

¹³ Η Ένορκη Διοικητική Εξέταση δίνει μεγάλη ευχέρεια στην Διοίκηση να διαλευκάνει πλήρως την διάπραξη ή μη πειθαρχικού παραπτώματος αλλά και τον βαθμό ενοχής του πειθαρχικώς διωκόμενου, μιας και μπορεί με μάρτυρες ή την ευχέρεια αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης να εξετάσει τα πραγματικά περιστατικά. Κομβικό επίσης είναι ότι είναι μυστική και δύναται να επεκταθεί και στην έρευνα άλλων παραπτωμάτων.

¹⁴Βλ. ΣτΕ 2116/2024 : σκέψη 4. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 126 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007- Α' 26) ορίζεται ότι: «1. Ένορκη διοικητική εξέταση (Ε.Δ.Ε.) ενεργείται κάθε φορά που η υπηρεσία έχει σοβαρές υπόνοιες ή σαφείς ενδείξεις για τη διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος. Η εξέταση αυτή αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων για τη διαπίστωση της τέλεσης πειθαρχικού παραπτώματος και τον προσδιορισμό των προσώπων που τυχόν ευθύνονται, καθώς και στη διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αυτό έχει τελεστεί. Η ένορκη διοικητική εξέταση δεν συνιστά έναρξη πειθαρχικής δίωξης. ... 4. Η ένορκη διοικητική εξέταση ολοκληρώνεται με την υποβολή αιτιολογημένης έκθεσης του υπαλλήλου που την ενεργεί. Η έκθεση αυτή υποβάλλεται, με όλα τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, στον πειθαρχικώς προϊστάμενο ο οποίος διέταξε τη διενέργεια της εξέτασης».

¹⁵Σκοπός της είναι βάσει ορισμένης τυπικής διαδικασίας πλήρη και λεπτομερή εξακρίβωση και αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών, που συνδέονται με την τέλεση ορισμένου πειθαρχικού παραπτώματος, με τις συνθήκες υπό τις οποίες έχει διαπραχθεί, τον βαθμό ενοχής του εγκαλούμενου υπαλλήλου και των λοιπών υποκειμενικών και αντικειμενικών στοιχείων της συγκεκριμένης υποθέσεως. Δύναται να διακριθεί σε προσωπική (personal), που αφορά τη συμπεριφορά και τη διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος ενός συγκεκριμένου υπαλλήλου, ομαδικές, αν η έρευνα αφορά τη συμπεριφορά πολλών υπαλλήλων που αποτελούν στελέχη κάποιου γραφείου ή τμήματος και που υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις ή καταγγελίες ότι ολιγόρησαν στην εξετέλεση του υπηρεσιακού καθήκοντος ή παρουσίασαν αυτή με παραλείψεις οφειλόμενων ενεργειών. Στην περίπτωση αυτή η ΕΔΕ έχει στόχο να ανακαλύψει τα λάθη, τις παραλείψεις και τα τυχόν πειθαρχικά παραπτώματα.¹⁵ Τέτοιες συνήθως είναι αυτές που διατάσσονται μετά από εκθέσεις του Σώματος Ελεγκτών (Σ.Ε.Ε.Δ.Δ.) ή όσες προκαλούνται από τον Γενικό επιθεωρητή. Ως ανάκριση είναι μόνο εκείνη, η οποία πέραν της ένορκης διεξαγωγής της στρέφεται κατά ορισμένου υπαλλήλου, αφορά συγκεκριμένη πειθαρχική κατηγορία, διεξάγεται με συγκεκριμένη διαδικασία και τύπους είτε ενώπιον του πειθαρχικού Συμβουλίου, είτε ενώπιον μονομελούς δικαιοδοσίας κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς της, γίνεται είτε μετά την έναρξη της πειθαρχικής δίωξης δια της κλήσεως σε απολογία, είτε πριν τη έναρξη της πειθαρχικής δίωξης αλλά σε συνέχεια διεξαχθείσας προανάκρισης από την οποία προέκυψε η διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος, το οποίο έχρηζε περαιτέρω έρευνα σε αυτό το στάδιο.

¹⁶Πρβλ. ΣτΕ 1718/2016: Πειθαρχικά παραπτώματα δημοσίων υπαλλήλων. Η υπέρβαση της προβλεπόμενης στην παρ. 2 του άρθρου 122 του ΥΚ προθεσμίας δεν συνεπάγεται ακυρότητα της

περατώνεται εντός της προθεσμίας που τίθεται από τον πειθαρχικώς προϊστάμενο στην απόφαση ανάθεσης και το αργότερο εντός δύο (2) μηνών από την ημερομηνία που κοινοποιήθηκε στον υπάλληλο η απόφαση ανάθεσης διεξαγωγής της. Ο υπάλληλος, ο οποίος διεξάγει την ένορκη διοικητική εξέταση, μπορεί να ζητήσει, με πλήρως αιτιολογημένη αίτησή του, παράταση της προθεσμίας αυτής έως έναν(1) μήνα, άπαξ.¹⁷ Για τη χορήγηση της παράτασης εκδίδεται απόφαση του πειθαρχικώς Προϊστάμενου που ανέθεσε την ένορκη διοικητική εξέταση. Αν ο υπάλληλος, στον οποίο αποδίδεται η διάπραξη του πειθαρχικού παραπτώματος, είναι προϊστάμενος οργανικής μονάδας οποιουδήποτε επιπέδου, η εντολή για διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης ανατίθεται σε προϊστάμενο τουλάχιστον ίδιου επιπέδου οργανικής μονάδας.

3. Κατά την εξέταση του υπαλλήλου, στον οποίο αποδίδεται η διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος, εφαρμόζονται αναλόγως η παρ. 3 του άρθρου 130 και το άρθρο 132.¹⁸

4. Η ένορκη διοικητική εξέταση ολοκληρώνεται με την υποβολή αιτιολογημένης έκθεσης του υπαλλήλου που την ενεργεί. Η έκθεση αυτή υποβάλλεται,¹⁹ με όλα τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, στον πειθαρχικώς προϊστάμενο ο οποίος διέταξε τη διενέργεια της εξέτασης. Εφόσον με την έκθεση διαπιστώνεται η διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος από συγκεκριμένο υπάλληλο, ο πειθαρχικώς Προϊστάμενος ασκεί την πειθαρχική δίωξη αμελλητί και το αργότερο εντός ενός (1) μηνός από την υποβολή της έκθεσης.²⁰

πειθαρχικής διαδικασίας. Στοιχεία που πρέπει να περιέχονται στο παραπεμπτήριο έγγραφο και στην κλήση του διωκόμενου σε απολογία. Πότε η πλημμελής τήρηση του τύπου αυτού ή η παράλειψή του συνεπάγεται την ακυρότητα της πειθαρχικής διαδικασίας και πότε καλύπτεται. Νομίμως ο πειθαρχικώς προϊστάμενος διενήργησε άτυπη προκαταρκτική εξέταση. Τα πειθαρχικά παραπτώματα στα οποία υπέπεσε ο προσφεύγων δεν έχουν παραγραφεί. Εναπέκειτο στην ευχέρεια των πειθαρχικών συμβουλίων να κρίνουν ή όχι ενιαίως επί των δύο πειθαρχικών υποθέσεων του προσφεύγοντος. Εφόσον είχαν διενεργηθεί ΕΔΕ, το πειθαρχικό συμβούλιο, είχε την ευχέρεια να μην προχωρήσει, κατ' εξαίρεση, στη διενέργεια ανακρίσεως. Ο πειθαρχικός δικαστής και το ΣτΕ, όταν δικάζει επί υπαλληλικής προσφυγής, δεσμεύονται από την αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία των πραγματικών περιστατικών. Το πειθαρχικό όργανο ευχέρεια έχει και όχι υποχρέωση, να αναστείλει την πειθαρχική διαδικασία. Ο προσφεύγων υπέπεσε στο παράπτωμα της αναξιοπρεπούς ή ανάξιας υπαλλήλου διαγωγής εντός υπηρεσίας, και η επιβληθείσα ποινή της οριστικής παύσης είναι η προσήκουσα. Απορρίπτεται η προσφυγή.

¹⁷Είναι σαφές πως η ρητή προθεσμία μετά τη αυστηροποίηση του νόμου στοχεύει στην επιτάχυνση των διαδικασιών και η περίπτωση του αιτήματος παράτασης γίνεται μόνο αιτιολογημένα και για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή για λόγους ιδιαίτερων δυσχερειών ή ανωτέρας βίας.

¹⁸ Πρβλ άρθρο 132 ΥΚ. Εξέταση διωκόμενου. Κατά την πειθαρχική ανάκριση καλείται οπωσδήποτε για εξέταση ο διωκόμενος υπάλληλος. Ο υπάλληλος εξετάζεται ανωμοτί και μπορεί να παρίσταται μετά δικηγόρου. Η μη προσέλευση του διωκόμενου ή η άρνηση του να εξετασθεί, δεν εμποδίζει την πρόοδο της ανάκρισης."

¹⁹ Πρβλ Γνωμ. ΝΣΚ 457/2012 και 458/2012: ..κατά το διάστημα της διενέργειας της ΕΔΕ, που αρχίζει από την εντολή του πειθαρχικώς προϊσταμένου προς τον διενεργούντα αυτή υπάλληλο και ολοκληρώνεται μέχρι την υποβολή της έκθεσης ΕΔΕ, με όλα τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, στον πειθαρχικώς προϊστάμενο που τη διέταξε, προκειμένου ο τελευταίος, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, να αποφασίσει για την τυχόν άσκηση πειθαρχικής δίωξης, ή τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, διατηρείται η απόλυτη μυστικότητα της ΕΔΕ.

²⁰ Βλ. Γνωμ ΝΣΚ 73/2012 ..από τη σαφή διατύπωση της διάταξης αυτής συνάγεται ότι η ολοκλήρωση της ΕΔΕ επέρχεται με μόνη τη σύνταξη και την υποβολή αιτιολογημένης έκθεσης στο όργανο που διέταξε τη διενέργειά αυτής και δεν απαιτείται για το κύρος αυτής η συνδρομή και άλλης πρόσθετης προϋπόθεσης, όπως η αποδοχή της έκθεσης αυτής από το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο με συγκεκριμένη πράξη του, συντασσόμενη αυτοτελώς ή επί του σώματος της έκθεσης. Η υποστηριζόμενη άποψη περί ακυρότητας της ΕΔΕ από μόνο το γεγονός ότι δεν υπήρξε αποδοχή του πορίσματος με συγκεκριμένη πράξη του αρμόδιου πειθαρχικού οργάνου που διέταξε αυτή, δεν είναι ορθή, αφενός διότι υπήρξε

4Α. Αποκλειστικά σε περίπτωση που μετά την υποβολή της αιτιολογημένης έκθεσης και πριν από την άσκηση πειθαρχικής δίωξης προκύψουν νέα στοιχεία που κατά την κρίση του πειθαρχικώς προϊστάμενου που διέταξε τη διενέργεια της εξέτασης πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη διαπίστωση της διάπραξης ή μη πειθαρχικού παραπτώματος, ο πειθαρχικώς προϊστάμενος δύναται να αναθέσει τη διενέργεια συμπληρωματικής εξέτασης στον υπάλληλο που διεξήγαγε την αρχική εξέταση και κατ' εξαίρεση, αν προκύπτει αντικειμενική αδυναμία, σε άλλον υπάλληλο, τηρουμένης της παρ. 2. Η συμπληρωματική εξέταση ολοκληρώνεται το αργότερο εντός ενός (1) μηνός από την κοινοποίηση της απόφασης ανάθεσης.²¹

4Β. Η παρ. 4 του άρθρου 125, περί προστασίας ανωνυμίας, εφαρμόζεται και κατά τη διενέργεια της ένορκης διοικητικής εξέτασης.

4Γ. Η ένορκη διοικητική εξέταση είναι μυστική.²² Εάν μετά την ολοκλήρωσή της ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, ο διωκόμενος δύναται να λάβει γνώση του περιεχομένου της έκθεσης αυτής και των εγγράφων που τη συνοδεύουν στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας. Αν δεν ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, πρόσβαση στην έκθεση και στα έγγραφα που τη συνοδεύουν μπορεί να χορηγηθεί μόνο εφόσον ο ενδιαφερόμενος επικαλείται και αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον και υπό την επιφύλαξη των διατάξεων περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

5. Διατάξεις που προβλέπουν τη διενέργεια ένορκων διοικητικών εξετάσεων οποιασδήποτε μορφής από ειδικά όργανα δεν τίγονται.²³

6. Οι διατάξεις των παραγράφων 5, 7 και 8 του άρθρου 127, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 129 και 131 του παρόντος, εφαρμόζονται αναλόγως."

αποδοχή αυτής στην πράξη, με την θέση της στο αρχείο, αφετέρου διότι από καμία διάταξη δεν προβλέπεται, ως στοιχείο ολοκλήρωσης και εγκυρότητας της ΕΔΕ και η αποδοχή αυτής.

²¹ Ο συντακτικός νομοθέτης ρητά πια οριοθετεί την πρακτική της συμπληρωματικής Ε.Δ.Ε., αυστηροποιώντας ακόμη μία φορά τον χρόνο περάτωσης της.

²² Πρβλ. Χ. Μπάκα «η προδικασία της ποινικής δίκης», οπ. π. σελ. 64, με παραπομπή στον ίδιο «τα δικαιώματα ου κατηγορούμενου και η προστασία τους στην ποινική διαδικασία», εισήγηση στο Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Ποινικού Δικαίου, 1989, πρακτικό σελ. 23. «Η ιστορική προέλευση και η νομική θεμελίωση της μυστικότητας της ανάκρισης είναι η απρόσκοπτη και αποτελεσματική συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού. Πραγματικά, η μυστικότητα, εκτός από παραδοσιακή τεχνική, από ανακριτική σκοπιά, λειτουργία της επιτελεί ολοένα και περισσότερο και την ηθική προστασία του ατόμου, ιδίως του κατηγορουμένου, ο οποίος πλήττεται καίρια και συχνά ανεπανόρθωτα από τις πρόωρες διαρροές της ανάκρισης».

²³ Ενδελεχέστερη αναφορά πρέπει να γίνει στις διατάξεις του ν. 4622/2019 αναφορικά με την Εθνική Αρχή Διαφάνειας, που παρέχουν αρμοδιότητες στο Διοικητή της Αρχής να διατάσσει ΕΔΕ αλλά και να ασκεί ο ίδιος πειθαρχικές δίωξεις. Μάλιστα σύμφωνα με την παρ. 13 του άρθρου 100 του ν. 4622/2019, αν από την ΕΔΕ που διατάσσει ο Διοικητής της Αρχής προκύψουν πειθαρχικές ευθύνες ή άσκηση της πειθαρχικής δίωξης συνιστά δέσμια αρμοδιότητα των αρμοδίων πειθαρχικά οργάνων και πρέπει υποχρεωτικά να ασκηθεί, εντός δέκα (10) ημερών από την περιέλευση του πορίσματος.

Τεχνικές ΕΔΕ-Αναλογική εφαρμογή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας-κανόνες στρατηγικής -Στόχος η εκμείευση της πληροφορίας-Σκοπός η άρση των αναστολών και του έμφυτου φόβου του μάρτυρα.

Σε μία ΕΔΕ εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 223 του Κ.Π.Δ και ειδικότερα : Πώς εξετάζονται οι μάρτυρες. 1. Ο μάρτυρας εξετάζεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 239, και δεν του απευθύνονται ερωτήσεις για προσωπικές κρίσεις παρά μόνο όταν αυτές συνδέονται αναπόσπαστα με τα γεγονότα που καταθέτει. 2. Όταν ο μάρτυρας καταθέτοντας δεν απομακρύνεται από το θέμα, δεν πρέπει να διακόπτεται. 3. Στον μάρτυρα απευθύνονται ερωτήσεις αφού τελειώσει την κατάθεσή του και αν είναι αναγκαία η συμπλήρωσή της. 4. Ο μάρτυρας δεν είναι υποχρεωμένος να καταθέσει περιστατικά από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η ενοχή του για αξιόποινη πράξη. 5. Παραπειστικές ερωτήσεις δεν επιτρέπεται να απευθύνονται στους μάρτυρες.

Αναμφίλεκτα σημαντικό είναι ο μάρτυρας να αφήνεται ελεύθερος να εκθέτει αυθόρμητα ό,τι γνωρίζει χωρίς να διακόπτεται (εκτός αν εκφεύγει του θέματος) και κατόπιν ο ανακριτής, με κατάλληλες ερωτήσεις, προσπαθεί να διευκρινίσει τα ασαφή σημεία της κατάθεσης ή να καλύψει τυχόν κενά της.²⁴ Ακόλουθα η κατηγορία του μάρτυρα, μπορεί να διαφοροποιήσει το είδος της εμμάρτυρης εξέτασης δηλαδή αν είναι αυτόπτες και αυτήκοοι μάρτυρες ή μάρτυρες εξ ακοής (224 εδ. Β του Κ.Π.Δ), αν είναι πραγματογνώμονες ή αν είναι μάρτυρες θύματα.

Ο πειθαρχικός ανακριτής χρησιμοποιεί το «οπλοστάσιο» του ποινικού ανακριτή και τα «εργαλεία» του και για τον λόγο αυτό η χρήση τούτων των υπερεξουσιών γίνεται με γνώμονα της ανακάλυψη της αλήθειας ή ακόμα καλύτερα την ένταξη των πραγματικών περιστατικών στον κανόνα δικαίου, το οποίο πρέπει να γνωρίζει καλά και να ερμηνεύει. Όπως ο κατηγορούμενος έτσι και ο πειθαρχικός διωκόμενος (αυτός που ανωμοτί εξετάζεται) δικαιούται και να αρνηθεί ψευδώς την κατηγορία. Αν πρόκειται για απλή ψευδή άρνηση (με ένα απλό «όχι»), αυτό πρέπει να γίνει δεκτό, σαν προέκταση του «δικαιώματος σιωπής» το οποίο αναγνωρίζεται στον ΚΠΔ (273 παρ. 2, 366 παρ. 3). Αν όμως πρόκειται για αιτιολογημένη ψευδή άρνηση της κατηγορίας με επίκληση ψευδών πραγματικών περιστατικών (ψευδές «άλλοθι»), αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως απαγορευμένη συμπεριφορά, διότι παραπλανά τον ανακριτή. Η επιτρεπόμενη σιωπή η απλή άρνηση της κατηγορίας δεν εκλαμβάνεται από το δικαστήριο ως ένδειξη ενοχής (αντίθετη η αιτιολογημένη άρνηση αν επικαλεστεί πλαστά έγγραφα αποδώσει την πράξη σε άλλον κλπ).

Κάθε εξεταζόμενος αφήνεται να καταθέσει ελεύθερως όσα γνωρίζει για την διερευνώμενη υπόθεση, χωρίς να διακόπτεται, παρά μόνον, εφόσον ο διενεργών την Ε.Δ.Ε θεωρεί ότι αυτός πλατειάζει ή εκφεύγει (ακούσια ή εκούσια) του θέματος και ασχετολογεί υπεισερχόμενος σε ανούσιες λεπτομέρειες.²⁵

Παρόλο που δεν συνιστά αντικείμενο της παρούσας η ανάλυση της μνήμης και η αναζήτηση του μνημονικού ίχνους, είναι γνωστό όμως πως η μνήμη δεν λειτουργεί ως εγγραφείας εικόνων –έχει συγκεκριμένη χωρητικότητα και συνεπακόλουθα η ανθρώπινη μνήμη είναι επιλεκτική και κατασκευαστική, ήτοι η ερμηνεία των γεγονότων κατά την προσωπική μας νοηματοδότηση εκάστου υποκειμένου. Η δομή της μνήμης αφορά την αισθητηριακή καταγραφή (κρατώ συγκεκριμένα ερεθίσματα από την πληθώρα ερεθισμάτων), την Βραχυχρόνια μνήμη,

²⁴ Βλ. Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 85.

²⁵ Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 138.

την Μακρόχρονη μνήμη (συναισθηματικοί παράγοντες λήθης).²⁶ Περαιτέρω κατά την κατάθεση γεγονότων υπάρχουν θεωρήσεις όπως η αντικειμενική Θεωρία, ως επικρατούσα ότι δηλαδή το αληθές της κατάθεσης συνίσταται στην ταύτιση του περιεχομένου της κατάθεσης με το πραγματικό συμβάν, η υποκειμενική θεωρία ότι δηλαδή ο μάρτυρας έχει καθήκον να καταθέσει αυτό που ο ίδιος αντιλήφθηκε και όχι την «απόλυτη αλήθεια», την οποία άλλωστε δεν γνωρίζει, αλλά και τη μικτή θεωρία ένας συγκεκρισμός των δύο ανωτέρω θέσεων, με την αποδοχή ότι η αλήθεια της κατάθεσης κρίνεται μεν από τη συμφωνία της με την αντικειμενική πραγματικότητα, αλλά και από τα όσα πράγματι ο μάρτυρας αντιλήφθηκε ο ίδιος ή πληροφορήθηκε από διηγήσεις τρίτων. Στην πραγματικότητα τα όρια είναι δυσδιάκριτα, αφού είναι ανθρωπίνως αδύνατο κάποιος άνθρωπος να έχει πλήρη αντίληψη των όσων διαδραματίζονται στο πλαίσιο του ιστορικού, για το οποίο καλείται να καταθέσει. Η κλασική αντίληψη ότι ο μάρτυρας κατά κανόνα αντιλαμβάνεται και καταθέτει την αλήθεια, αν δεν έχει λόγο να πει ψέματα, είναι ξεπερασμένη.²⁷

Δεν είναι σκοπός του διενεργούντα η παγίδευση αλλά ένταξη/υπαγωγή των αληθών γεγονότων μετά την συλλογή των συναφών αποδείξεων-στην τυπολογία συγκεκριμένου πειθαρχικού παραπτώματος.²⁸ Σε καμία περίπτωση η δράση του

²⁶ Για ενδελεχέστερη ανάλυση βλ. *Ο. Θεμελή* «τα παιδιά καταθέτει- η δικανική εξέταση ανηλίκων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης, εκδόσεις Μεταίχμιο 2014 σελ 305- Η μνήμη δεν «μοιάζει με μία σκονισμένη σοφίτα κι αν μπορούσαμε με κάποιο τρόπο να μπούμε σ' αυτήν, θα βρίσκαμε όλες τις εμπειρίες του παρελθόντος μας αποθηκευμένες ανέπαφες, εκεί». - Οι προανακριτικοί υπάλληλοι, οι εισαγγελείς, οι ανακριτές, οι δικαστές αγνοούν ότι η μνήμη δεν αποτελεί παθητικό καταγραφέα γεγονότων, ούτε σκληρό δίσκο υπολογιστή, απεριόριστης χωρητικότητας. - Τις περισσότερες φορές η δυσκολία που συναντάται στην ανάδυση ενός συγκεκριμένου στοιχείου, οφείλεται στην αδυναμία πρόσβασης σε αυτό και όχι στην απώλεια της ίδιας της πληροφορίας, ότι, δηλαδή, η αποτυχία της ανάσυρσης, που οδηγεί στην λήθη, δεν συνδέεται με την αποτυχία της αποθήκευσης.

²⁷ Πρβλ εισήγηση Εισαγγελέως Εφετών *Α. Καταμόσχογλου* για την εμμάρτυρη απόδειξη στην ποινική δίκη, 2023 δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα της esdi.gr με παραπομπή σε Μ. Κοτσαλή, Μ. Μαργαρίτη . Δικαστική Ψυχολογία εκδ. Σάκκουλα 2007 σελ.

²⁸ Βλ. *Καϊάφα - Γκμπάντι*, Η πρόσφατη νομολογία του ΕΔΔΑ για την αστυνομική διείσδυση και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, ΠοινΔικ 2011, σελ . 59 επ. Ακόλουθα Βλ. Παπαδαμάκη, Ανακριτική διείσδυση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος, σε Εφαρμογές Ποινικής Δικονομίας, σελ. 93. Αντίθετα σε Μανωλεδάκη, Ποινικό Δίκαιο, ζ' έκδοση, πλήρως αναθεωρημένη με επιμέλεια των Καϊάφα-Γκμπάντι/Συμεωνίδου-Καστανίδου, σελ. 542 επ. Στην υπόθεση, Βλάχος κατά Ελλάδας (αρ. προσφ. 20643/06), το ΕΔΔΑ δε δέχθηκε παραβίαση του δικαιώματος για δίκαιη ποινική δίκη, αφού δε διέγνωσε αστυνομική παγίδευση. Δέχθηκε ειδικότερα ότι ο αστυνομικός προσποιήθηκε, ότι ενδιαφέρεται να αγοράσει παραχαραγμένα (πλαστά) αμερικανικά δολάρια, ότι ο κατηγορούμενος και προσφεύγων του έδειξε αμέσως τα πλαστά χαρτονομίσματα και ότι δεν υπήρξε αστυνομική πρόκληση, επειδή το έγκλημα είχε τελεσθεί ήδη πριν από την επαφή του κατηγορουμένου με τον αστυνομικό. Στην υπόθεση, Πυργιωτάκης κατά Ελλάδας (αρ. προσφ.15100/06)22, το ΕΔΔΑ δέχθηκε παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εξαιτίας αστυνομικής παγίδευσης. Είχε προηγηθεί καταδίκη του προσφεύγοντος για διαμεσολάβηση σε πώληση ναρκωτικών ουσιών, αν και προβλήθηκε ο ισχυρισμός περί αστυνομικής παγίδευσης. Ο προσφεύγων έφερε σε επαφή τους δύο αστυνομικούς που δήθεν ενδιαφέρονταν για αγορά ναρκωτικών με τον πωλητή. Το εφετείο, ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο επέβαλε στον προσφεύγοντα κάθειρξη 7 ετών, ενώ ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης με την ΑΠ 2496/200523, αφού αποφάνθηκε, ότι δεν υφίστατο υπέρβαση της επιτρεπόμενης συγκεκριμένης δράσης του αστυνομικού στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στη συνέχεια, έλαβε χώρα διαπίστωση εκ μέρους του ΕΔΔΑ παραβίασης του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη εξαιτίας αστυνομικής παγίδευσης, δεδομένου ότι ο προσφεύγων εμφανίστηκε στην υπόθεση μόνο τη μοιραία ημέρα, ο ρόλος του περιοριζόταν στο να υποδείξει στους αστυνομικούς το μέρος όπου βρισκόταν ο πωλητής ναρκωτικών ουσιών, κατόπιν σχετικού αιτήματος ενός γνωστού του, δεν είχε ποινικό παρελθόν και οι αρχές δε διέθεταν ικανούς λόγους να υποπτεύονται ότι ενέχεται σε διακίνηση ναρκωτικών.

πειθαρχικού «δικαστή» δεν λαμβάνει τα χαρακτηριστικά του agent provocateur²⁹ και δεν αίρεται αυτός ο άδικος χαρακτήρας με καμία ερμηνευτική κατασκευή.

Η Ε.Δ.Ε αποτελεί αυτοτελές στάδιο που μπορεί να εξομοιωθεί με αυτό της προανάκρισης αν πληρωθούν όλες οι τυπικές προϋποθέσεις της. Ο οιονεί δικαιοδοτικός χαρακτήρας της προκαταρκτικής εξέτασης βρίσκεται σε στενή λειτουργική συνάφεια με τα δικονομικά αποτελέσματά της, σε περίπτωση κατά την οποία η εξέταση αυτή οδηγεί σε μια πορισματική έκθεση που ενδέχεται να οδηγήσει από το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο σε πειθαρχική δίωξη. Είναι αν μπορούσε να ειπωθεί όριο και εργαλείο σε ένα ευνομούμενο κράτος δικαίου.³⁰

²⁹ Πρβλ παρ. 2 άρθρου 46 του Π.Κ

³⁰ Πρβλ *Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι*, Ποινική νομοθεσία και ενωσιακές επιταγές – Εθνική ενσωμάτωση της ενωσιακής νομοθεσίας στο παράδειγμα της αντιμετώπισης της διαφθοράς, ΠοινΧρον. 2015, σελ. 647 επ.

Μέθοδος SIS (Standard Interview Strategy)

Για την διεξαγωγή μιας Ε.Δ.Ε απαιτείται ένα στρατηγικό πλάνο ανάκρισης-συνέντευξης το οποίο και βοηθά τον διενεργούντα ανακριτή να επιτύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα στην έρευνά του. Δύο είναι οι συνήθειες μέθοδοι: 1. Η μέθοδος SIS,³¹ που στηρίζεται στις αρχές της ψυχολογίας και κοινωνιολογίας και με αυτή σκοπεύεται ο επηρεασμός της συμπεριφοράς του ανακρινόμενου και η κτήση μιας οριστικής δήλωσης του, η οποία αρκεί να είναι αληθοφανής και λογική και όχι κατ' ανάγκη ομολογία, και ακόλουθα 2. Η μέθοδος REID, "the Behavior Analysis Interview" και είναι πολύ διαδεδομένη στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ενώ δέχεται έντονη κριτική στην Αγγλία.³² Αφορά μια διαδικασία εννέα βημάτων που προσανατολίζονται στην εφαρμογή τακτικών "μεγιστοποίησης-ελαχιστοποίησης", με απώτερο σκοπό τη "χειραγώγηση" του υπό ανάκριση ατόμου.³³

Η Standard Interview Strategy (S.I.S) ως μέθοδος ανακριτικής τεχνικής (στρατηγικό πλάνο ανάκρισης –συνέντευξης)³⁴ αναπτύχθηκε στην Ολλανδία και με την μέθοδο αυτή σκοπεύεται να υποστηριχθεί ο ανακριτής και να διασφαλισθεί η αλήθεια αλλά και να δημιουργηθεί μια εσωτερική πίεση στον διωκόμενο που σε καμία περίπτωση δεν είναι καταναγκασμός γιατί η μέθοδος δεν στοχεύει σε ομολογία αλλά στην εκμείευση της αλήθειας. Η επιτυχία της ανακριτικής μεθόδου που θα επιλεγεί αφορά κυρίως την προετοιμασία και την μελέτη του ανακριτικού υλικού καθώς και την κατάστρωση των ερωτήσεων στους μάρτυρες και στον ανωμοτί εξεταζόμενο.

³¹ Πρβλ. Fiod Opleidingen " The SIS method 2010", Ray Bull "the investigative Interviewing" , Investigative Interviewing in Suspected Sex Offences Nina J. Westera, Mark R. Kebbell, Psychological Processes Underlying True and False Confessions Kate A. Houston, Christian A. Meissner, Jacqueline R. Evans, Interview Techniques in International Criminal Court and Tribunals Melanie O'Brien, Mark Kebbell.

³² Για δε την μέθοδο REID υπάρχει και συγκεκριμένο site (www.reid.com) στο οποίο και γίνονται εκπαιδευτικά προγράμματα αναφορικά με: 1. Συμπεριφορική ανάλυση των συμπτωμάτων (Behavior Symptom Analysis), 2. Συμπεριφορική ανάλυση της συνέντευξης (The Behavior Analysis Interview), 3. Τα επτά βήματα μιας θετικής πειθούς (The Seven Steps of Positive Persuasion).

³³ Η τακτική της «μεγιστοποίησης» περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, την εξαπόλυση κατηγοριών από τον ανακριτή σε βάρος του υπόπτου, την παρουσίαση (ενδεχομένως) ψευδών αποδεικτικών στοιχείων και την απόρριψη κάθε προσπάθειας του ατόμου να αρνηθεί τις κατηγορίες. Αντιθέτως, στην περίπτωση της «ελαχιστοποίησης», οι ανακριτές συμπεριφέρονται με συμπάθεια στον ύποπτο και προτείνουν ηθικές δικαιολογίες για το εκάστοτε έγκλημα, παρουσιάζοντας «σενάρια» που μειώνουν τη σοβαρότητα του εγκλήματος και οδηγούν τους υπόπτους στο συμπέρασμα πως η ομολογία είναι η μόνη διέξοδος. The Reid method is a system of interviewing and interrogation widely used by police departments in the United States. The term "The Reid Technique of Interviewing and Interrogation" is a registered trademark of John E. Reid and Associates, Inc. According to the company's website, over 500,000 law enforcement and security professionals have attended the company's interview and interrogation training programs since they were first offered in 1974. Some critics contend that the Reid Technique is premised on certain assumptions about human behavior that are not supported by empirical evidence, and that the technique may lead to false confessions. The company contends that critics mischaracterize the Reid Technique and that false confessions are caused by interrogators applying inappropriate methods not endorsed by the company. Πηγή: <https://www.cga.ct.gov/2014/rpt/2014-R-0071.htm>

³⁴ Η ονομασία της τεχνικής ως Standard Interview Strategy (SIS) καταδεικνύει ότι περιλαμβάνει μια παγίως χρησιμοποιούμενη μέθοδο (standard), ενώ η λέξη «στρατηγική» (strategy) είναι ενδεικτική ότι βασίζεται σε ένα προαποφασισμένο πλάνο (προγραμματισμό).

Η μέθοδος αποτελείται από τέσσερις φάσεις που περιλαμβάνουν τέσσερις πυλώνες και είναι οι κάτωθι:

Α΄ φάση

Στην πρώτη φάση που αποτελεί την φάση της προετοιμασίας που όμως αποτελεί το ακρογωνιαίο λίθο της Ε.Δ.Ε, θα πρέπει ο ανακριτής να στοιχειοθετήσει την παραβατική συμπεριφορά και εν προκειμένω το πειθαρχικό παράπτωμα.³⁵ Η μέθοδος συνίσταται στη κατάταξη, ανάλυση και την αξιολόγηση των ενδείξεων και των αποδεικτικών στοιχείων, την εκπόνηση δηλαδή την συλλογή και συμπλήρωση των στοιχείων, στην δημιουργία της μήτρας του αποδεικτικού υλικού (evidence matrix).

Θα προχωρήσουμε σε μια σύντομη ανάλυση ξεκινώντας από την στοιχειοθέτηση της παραβατικής συμπεριφοράς, η οποία προϋποθέτει γνώση του νόμου και ειδικότερα του άρθρου 107 του ΥΚ και τα περιοριστικώς (πια) απαριθμούμενα πειθαρχικά παραπτώματα. Πλέον δεν αναφέρονται λέξεις ή εκφράσεις όπως: «κατηγορούμενος», «κατηγορήστε για την τέλεση αδικήματος», «έχετε διαπράξει αδίκημα» και στόχευση είναι αποκλειστικά η καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκειμένου να εξεταστεί αν εντάσσονται σε ένα κανόνα δικαίου από τα απαριθμούμενα πειθαρχικά παραπτώματα ή όχι. Στο στάδιο αυτό που είναι προ ενάρξεως πειθαρχικής διώξεως, γίνεται τυπική έρευνα για την αναζήτηση της αλήθειας και δεν αποδίδονται πειθαρχικές ποινές. Η γνώση των κανόνων δικαίου και η ιεραρχία τους καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική καθώς ο κανόνας δικαίου που ισχύει όταν έγιναν οι πράξεις αλλά και τα συντρέχοντα νομοθετήματα είναι καθοριστικά για μια τυπικά ορθή και ουσιαστική Ε.Δ.Ε. Η προετοιμασία προφυλάσσει από τυχόν ανατροπές, όπως επί παραδείγματι ενός νέου νόμου με μεταβατικές διατάξεις, η μελέτη νομικών κανόνων δικαίου και ιεράρχηση τους, είτε από την νομοθετική εξουσία, είτε από την κανονιστική αρμοδιότητα της διοικητικής δράσης, είναι τα προαπαιτούμενα για την ολοκλήρωση μιας Ε.Δ.Ε χωρίς των φόβο ακυρώσεων της διαδικασίας.³⁶

Η αρχή θα ήταν ιδανική³⁷ με την εκπόνηση ενός σχεδιαγράμματος εργασιών που θα βοηθήσει στην οργάνωση και στην συστηματοποίηση των μέσων απόδειξης, μαρτυρικών καταθέσεων, ανωμοτί καταθέσεων καθώς και άλλων αποδείξεων που υπάρχουν ανάλογα την φύση της Ε.Δ.Ε (διαφορετική αντιμετώπιση αν είναι in personam ή in rem). Η συνέχεια γίνεται με την ταξινόμηση των στοιχείων σε κύριων και δευτερευόντων καθώς μία κύρια εμμάρτυρη κατάθεση μπορεί να δίνει πολλά δευτερεύοντα στοιχεία. Κάθε επιμέρους αποδεικτικό στοιχείο συνιστά ένα στοιχείο που καλείται τακτικό στοιχείο ή στοιχείο τακτικής (tactical clue). Το τακτικό στοιχείο Υπογραμμίζει ευθέως ή εμμέσως μια σχέση από τις διαθέσιμες πληροφορίες, και θα δηλωθεί είτε η απευθείας σχέση μεταξύ πληροφορίας και υπόπτου (πλήρης απόδειξη ότι την συγκεκριμένη στιγμή και μέρος σε συγκεκριμένο χρόνο εντοπίστηκε να

³⁵ Πρβλ άρθρο 107 του ΥΚ ως τροποποιήθηκε και ισχύει διαμορφώθηκε ως άνω με το άρθρο 31 Ν.5225/2025.

³⁶ Μεταξύ άλλων εισήγηση Γρ. Μαλαματά με τίτλο «Αρχές και Τεχνικές Διενέργειας ένορκης διοικητικής εξέτασης ΕΔΕ» στο Ινστιτούτο Επιμόρφωσης ΕΚΔΔΑ.

³⁷ Οι ανωτέρω παρατηρήσεις για την οργάνωση μιας ΕΔΕ με ουσιαστικό και αποτελεσματικό τρόπο αποτελούν τις προσωπικές τοποθετήσεις της γράφουσας συναρτώμενες με την εμπειρίας της ως γραμματέας ΕΔΕ αλλά και εισηγήτρια στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης στο συναφές αντικείμενο από το 2010.

γίνεται ένα γεγονός), είτε η μη απευθείας σχέση Ένα απλό στοιχείο ότι κοντά εκεί ήταν αυτοκίνητο με αριθμό κυκλοφορίας ίδια με αυτή του μάρτυρα.

Η μήτρα του αποδεικτικού υλικού (evidence matrix)

Η προετοιμασία στην δημιουργία ενός evidence matrix που θα δημιουργήσει μια προσεκτική ματιά στην κατάσταση των υποθέσεών μας και θα βοηθήσει το πλάνο της ανάκρισης. Ακολουθούνται τα βήματα προκειμένου να διευκολύνεται η προσπάθεια του διενεργούντα ανακριτή. Όλα ξεκινούν από την αναφορά στο άρθρο είτε πρόκειται για τον Υ.Κ. είτε αφορά άλλο ειδικό πειθαρχικό νόμο και ακόλουθα γίνεται αναφορά στα τακτικά στοιχεία, αφού υπάρχει η πηγή προέλευσης. Έπειτα καταδεικνύεται η θέση στην οποία ευρίσκεται το στοιχείο στο φάκελο της υπόθεσης (αρχείο έρευνας).

Η διαδικασία μπορεί να ιδωθεί ως ένα αναλυτικό νομικό μοντέλο, όπου η συμπλήρωση του matrix αποδείξεων συνιστά την αναγκαία αναλυτική ματιά για τον έλεγχο της προόδου της έρευνας. Η ανάπτυξη της μεθόδου έγινε για να αποφευχθεί το πρόβλημα να χάνει ο ανακριτής “το δάσος για το δέντρο”. Ιδιαίτερα βοηθητικό είναι όταν έχουμε πλείονες υπόπτους και θέλουμε να έχουμε το αποτέλεσμα της έρευνας για τον καθένα ξεχωριστά αλλά και στο να είναι συγκεντρωμένα και προσβάσιμα τα στοιχεία που χρειάζονται ακόμα έρευνα. Έχοντας μια αποτύπωση των γεγονότων που έγιναν και αυτά πρέπει να αποδειχθούν αλλά και την πρόοδο αυτών, αν χρειάζονται περαιτέρω απόδειξη ή όχι, ο ανακριτής προετοιμάζεται καλύτερα και ελέγχει τον εαυτό του σε όλα τα στάδια. Μαζί με τα στοιχεία και τα έγγραφα, η συλλογή στοιχείων για την προσωπικότητα και τον προηγούμενο εργασιακό βίο του διωκόμενου, μας βοηθά στο χτίσιμο μιας καλής συνεργατική σχέσης και την καλύτερη αξιολόγηση των αντιδράσεων του.³⁸ Το ερώτημα για τον διενεργούντα είναι: τί στοιχεία μπορεί ο ύποπτος ήδη να γνωρίζει. Ο ύποπτος μπορεί να έχει αποκτήσει την πληροφορία από κάποιον επίσης ύποπτο για την ίδια υπόθεση, το δικηγόρο του, τα ΜΜΕ, από συναδέλφους κατά τον έλεγχο, από τον εισαγγελέα κλπ. Σε διάφορες στιγμές και σε διαφορετικές περιστάσεις είναι δυνατόν συγκεκριμένες πληροφορίες της έρευνας να έγιναν γνωστές σε αυτόν (στον ύποπτο).³⁹

Στην δεύτερη φάση και μετά την προετοιμασία μένουμε στην συμπεριφορά του εξεταστή (1^{ος} πυλώνας) με παράμετρο το φιλτράρισμα των εργασιακών σχέσεων (2^{ος} πυλώνας), προχωρούμε στην προσωποκεντρική ανάκριση. Σε αυτή την φάση αποκτάται επαφή με τον ύποπτο, προκειμένου, με την ανάπτυξη ενός συνεργατικού κλίματος να ελεγχθεί κάθε πληροφορία. Η παρατήρηση εδώ της συμπεριφοράς του σε

³⁸ Πρβλ. Α. Κοτσάλη «δικαστική ψυχολογία», Νομική Βιβλιοθήκη, 3^η έκδοση, 2013, σελ. 72 υπ. περ. 3. 2.2. σελ. 72. Βλ. περαιτέρω αποθετήριο γνώσης ΕΚΔΔΑ, υλικό για τεχνικές ΕΔΕ και προκαταρκτικής έρευνας, σελ. 74, δημοσιευμένο στο www.ekdda.gr και ειδικότερα «Μια καλή γνώση του χαρακτήρα/προσωπικότητας υπόπτου παρέχει καλύτερη δυνατότητα να ανταποκριθείτε στη συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια της ανάκρισης. Είναι ευκολότερο να «χτίσετε» μια καλή συνεργατική σχέση και να κάνετε καλύτερη αξιολόγηση των αντιδράσεών του. Προσπαθείτε να πάρετε όσο γίνεται περισσότερες πληροφορίες για τη δουλειά του, τη οικογενειακή του κατάσταση, την οικονομική του κατάσταση, τον οργανισμό, τις σεξουαλικές προτιμήσεις, την προσωπικότητα, τη μόρφωση, την καλλιέργειά του, πιθανό εγκληματικό παρελθόν του κλπ.

³⁹ Πρβλ. Χ. Κουκάκη Χ., Γ. Μανιάτη, Α. Ρογκάκου Α., Σ. Χαρίτου Σ., Ειδικά Επιμορφωτικά Προγράμματα σε Θέματα Καταπολέμησης της Διαφθοράς –Επίπεδο II-Σύμβαση έργου μεταξύ ΕΚΔΔΑ και HAUS της Φιλανδίας- τίτλος προγράμματος «Αρχές και Τεχνικές Διενέργειας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (Ε.Δ.Ε) και προκαταρκτικής Εξέτασης του Υπαλληλικού Κώδικα (Υ.Κ)», δημοσιευμένο στο αποθετήριο γνώσης ΕΚΔΔΑ, στην ιστοσελίδα www.ekdda.gr, σελ. 76

διαφορετικά επίπεδα άσκησης πίεσης είναι σημαντική. Η προηγούμενη συγκέντρωση των στοιχείων (τακτικών στοιχείων) βοηθά ιδιαίτερα και με τον τρόπο αυτό ενισχύονται, εκπληρώνοντας τον στόχο ο διωκόμενος (ύποπτος) να οδηγηθεί σε μία δήλωση.

Η στάση του διενεργούντα μιας Ε.Δ.Ε (ανακριτή)

Αναμφίλεκτα ο διενεργών την Ε.Δ.Ε δεν έχει *a priori* γνώσεις νομικές ή ψυχολογίας, για να λειτουργήσει επιστημονικά όπως ιδανικά θα έπρεπε και για τον λόγο αυτό τα γνωσιολογικά του ενδεχομένως ελλείμματα πρέπει να τα ισοσταθμίσει με την γνώση των πρακτικών διενέργειας μιας εξέτασης μάρτυρα. Ο διωκόμενος δεν είναι απλός μάρτυρας, που παρέχει πληροφορίες δικής του αντίληψης ή μέσω τρίτων για πραγματικά γεγονότα που δεν απευθύνονται εναντίον του.⁴⁰ Η ψυχολογία του είναι διαφορετική και τα επίπεδα άγχους ιδιαίτερα αυξημένα και για τον λόγο αυτό η στάση του ανακριτή από την πρώτη στιγμή που θα τον δεχτεί για εξέταση, ως το τέλος της εξέτασης, παίζουν καθοριστικό λόγο.

Ο ανακριτής οφείλει να είναι υπηρεσιακός μα και φιλικός τόσο ώστε να μπορεί να έχει προσωπική προσέγγιση. Η σοβαρή αντιμετώπιση του υπόπτου και η προετοιμασία που έχει κάνει στα στοιχεία του ανακριτικού του φακέλου, δίνουν τα εχέγγυα στον ανακριτή να ολοκληρώσει με επιτυχία το έργο του. Η φράση που μετουσιώνει την μέθοδο SIS είναι “μαλακός στο άτομο, σκληρός στα στοιχεία”.⁴¹

Γνωστά είναι τα περίφημα πέντε (5) Γ (Γάμα) της διαδικασίας της ΕΔΕ και ειδικότερα:

1. Γνωρίζεις τα γεγονότα
2. Γνωρίζεις την υπόθεσή σου
3. Γνωρίζεις τις αποχρώσεις ενδείξεις
4. Γνωρίζει τον ύποπτο
5. Γνωρίζεις τον εαυτό σου.

Στην τρίτη φάση που είναι η ανάκριση στοχεύουμε στις κυκλωτικές ερωτήσεις (3^{ος} πυλώνας) και στην αντιμετώπιση (4^{ος} πυλώνας).

Η κατάλληλη εκπαίδευση των ανακριτών (διενεργούντων μια Ε.Δ.Ε), είναι απαραίτητη για την διασφάλιση δίκαιων και αποτελεσματικών πειθαρχικών ενεργειών. Η εκπαίδευση έχει προστιθέμενη αξία σε μια καλά τεκμηριωμένη

⁴⁰Πρβλ. Α. Κοτσάλη όπ. π. σελ 101 με παραπομπή σε Μ. Μαργαρίτη, Ερμηνεία Κ.Ποιν.Δικ., 2008, σελ. 413, πρβλ. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, 20073, σελ. 311 επ., ο οποίος διευκρινίζει ότι το καθήκον μαρτυρίας περιλαμβάνει τέσσερα επιμέρους καθήκοντα, τα ακόλουθα: καθήκον προσέλευσης, καθήκον ορκοδοσίας, καθήκον μαρτυρίας *stricto sensu* (δηλ. κατάθεσης) και καθήκον αληθείας. Η ουσία της μαρτυρικής ιδιότητας, συνεχίζει ο ίδιος συγγραφέας (βλ. σελ. 312), με την οποία συνδέεται και από την οποία απορρέει το υπό συζήτηση καθήκον μαρτυρίας έγκειται στο ότι το ουσιαστικό χαρακτηριστικό του μάρτυρα, εκείνο που τον διαφοροποιεί από το άλλο αποδεικτικό μέσο στην ποινική δίκη, του πραγματογνώμονα, είναι το ότι βρίσκεται σε μια ατομική ιστορική σχέση με τα πραγματικά γεγονότα και περιστατικά που συνιστούν το «θέμα» (βλ. άρθρο 223 § 2) της ποινικής δίκης και επομένως, μπορεί να τα καταθέσει.

⁴¹ Πρβλ. Πρβλ. Χ. Κουκάκη κλπ αποθετήριο γνώσης ΕΚΔΔΑ όπ. π. σελ 77 και με εκτενείς πίνακες με παραδείγματα για εύκολη κατανόηση.

διαδικασία και σαφείς κανόνες.⁴² Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει και να αποφεύγεται τυχόν παθητική-επιθετική συμπεριφορά, άλλως η έπαρση της εξουσιαστικής δύναμης που μπορεί να έχει κάποιος που ελέγχει κάποιον άλλο και μάλιστα (πολλές φορές) συνάδερφό του και που η πορισματική του έκθεση είναι καθοριστικής σημασίας για την ζωή κάποιου. Η διαχείριση ωστόσο, συμπεριφορικά, του διωκομένου και η πρόκληση επιπέδων άγχους είναι καθοριστικά για την πρόοδο της Ε.Δ.Ε. Για αυτό το λόγο εξάλλου χρησιμοποιούνται και κυκλωτικές ερωτήσεις.⁴³ Στην περίπτωση του διωκομένου δεν αναζητούμε την ανίχνευση του μνημονικού ίχνους απλά όπως στην περίπτωση ενός απλού μάρτυρα αλλά διαχειριζόμαστε, πέραν της δυνατότητας σιωπής του, ολικής ή μερικής, όπου εκεί ο σεβασμός των δικαιώματος σταματά κάθε ερώτηση, την δυνατότητα χρήσης κυκλωτικών ερωτήσεων,⁴⁴ οι οποίες εστιάζουν στην αλήθεια, χωρίς να είναι καθοδηγητικές, δηλαδή είτε να ενσωματώνουν την απάντηση είτε να την εννοούν.

Στρατηγικά χρησιμοποιούνται οι ερωτήσεις του «π» (“wh-questions”)⁴⁵ όπως «ποιος», «που», «πότε», «πως» λόγου χάρη «πότε έγινε αυτό;», «που ήσουν;». Ο λόγος που γίνονται αυτές οι ερωτήσεις είναι για να συλλέξει ο ανακριτής τις πληροφορίες.⁴⁶ Η σειρά των ερωτήσεων εξυπηρετεί τον διενεργούντα της Ε.Δ.Ε και με τον τρόπο αυτό οργανώνει, συνθέτει και συσχετίζει τα στοιχεία του θέλοντας να αντιμετωπίσει και να αποκλείσει τυχόν δικαιολογίες του υπόπτου.

Στην τέταρτη φάση που είναι το κλείσιμο της συνέντευξης.

Στόχος του τελευταίου σταδίου είναι ο επηρεασμός της συμπεριφοράς του ανακρινόμενου και η κτήση μιας οριστικής δήλωσης του. Μια δήλωση αληθοφανής και λογική και όχι κατ’ ανάγκη μία ομολογία. Ως αναφέρθηκε για την διεξαγωγή μιας Ε.Δ.Ε απαιτείται και ένα στρατηγικό πλάνο ανάκρισης-συνέντευξης το οποίο και βοηθά τον διενεργούντα της να επιτύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα της έρευνάς του με συνηθέστερη τεχνική τη μέθοδο SIS⁴⁷ η οποία χρησιμοποιείται τόσο στους

⁴²Πρβλ. Π. Καρακατσούλη, «πειθαρχία και ατιμωρησία στο Δημόσιο, άρθρο δημοσιευμένο στο Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών, σελ. 8, δημοσιευμένη στην διεύθυνση <https://ierp.gr/>

⁴³Πρβλ. Ο. Θεμελή, «τα παιδιά καταθέτει-η δικανική εξέταση ανήλικων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης», 4^η έκδοση, εκδόσεις ΤΟΠΟΣ σελ. 137 κι επ. για το είδος των ερωτήσεων και την σημασία τους για ενήλικες και ανήλικους μάρτυρες: «το είδος της ερώτησης που επιλέγεται και το περιεχόμενό της παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάσυρση των πληροφοριών και την εκμείνιση μια αξιόπιστης μαρτυρίας(παραπομπή σε Bourg et al., 1999-Faller, 2003-Lamb & Sternberg, 1999-Poole& Lamb, 1998-Sonerson, Bottoms & Perona, 1997).

⁴⁴ Βλ. Χ. Κουκάκη, κλπ αποθετήριο γνώσης ΕΚΔΔΑ όπ. π. σελ 82. «Χρησιμοποιώντας κυκλωτικές ερωτήσεις ή ερωτήσεις περικύκλωσης, ο ανακριτής προσπαθεί να αποκλείσει πιθανές δικαιολογίες του υπόπτου. Ο ύποπτος «καθοδηγείται» στην κατεύθυνση του τακτικού στοιχείου/ του τεκμηρίου. Οι ως άνω ερωτήσεις αποσκοπούν στο να αποτρέψουν τον ύποπτο να τη «βγάλει καθαρή» με τα τακτικά στοιχεία. Ωστόσο, ο ανακριτής πρέπει να αναγνωρίζει πολύ καλά εξαρχής την πιθανή αξία καθενός από τα τακτικά στοιχεία. Αυτό σημαίνει ότι ο ανακριτής πρέπει να αντιμετωπίσει πιθανές δικαιολογίες και απαντήσεις του υπόπτου. Με την υποβολή ερωτήσεων περικύκλωσης των τακτικών στοιχείων μπορούμε να αυξήσουμε την αξία των τακτικών στοιχείων», με παραδείγματα κυκλωτικών ερωτήσεων στις σελ. 83-86.

⁴⁵ wh-questions are open-ended questions in English that ask for specific information and use question words like who, what, where, when, why, which, whose, and how.

⁴⁶ Πρβλ. Ο. Θεμελή, όπ. παρ. σελ. 159.

⁴⁷Πρβλ. Fiod Opleidingen “ The SIS method 2010”, Ray Bull “the investigative Interviewing” , Investigative Interviewing in Suspected Sex Offences Nina J. Westera, Mark R. Kebbell, Psychological Processes Underlying True and False Confessions Kate A. Houston, Christian A. Meissner, Jacqueline R. Evans, Interview Techniques in International Criminal Court and Tribunals Melanie O’Brien, Mark Kebbell.

μάρτυρες όσο και στον πειθαρχικά διωκόμενο, στην περίπτωση του οποίου ισχύει, τηρουμένων του δικαιώματος σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης. Η μέθοδος βασίζεται στην μείωση της αντίστασης και η διαχείριση της ανάκρισης γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε ο ύποπτος να επιδείξει όσο γίνεται λιγότερη αντίσταση στο να πει την αλήθεια. Η Περικύκλωση των τακτικών στοιχείων βοηθά ώστε να προβλεφθούν οι ενδεχόμενες δικαιολογίες ή άλλοθι του ύποπτου. Η Αύξηση της πίεσης, βοηθά ώστε ο ύποπτος να ωθηθεί να κάνει μια δήλωση σε συμφωνία με την αλήθεια, αντιμετωπίζοντάς τον με συγκεκριμένα στοιχεία-καταπέλτες που αίρουν τα τυχόν άλλοθι του. Η Επιβράβευση της συμπεριφοράς τέλος επιτείνει ώστε ο ύποπτος να ανταμείβεται αν προσαρμόζεται στην αλήθεια, όσον αφορά τις δηλώσεις του.⁴⁸

⁴⁸ Πρβλ Πρβλ Χ, Κουκάκη κλπ οπ.π. σελ 72,

Πρακτικοί πίνακες της μεθόδου SIS

ΜΕΘΟΔΟΣ SIS -ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ⁴⁹			
Μείωση της αντίστασης (αντίσταση στην αλήθεια)	Περικύκλωση των τακτικών στοιχείων ώστε να ελεγχθούν ανυπόστατες δικαιολογίες/άλλοι	Αύξηση της πίεσης, ώστε ο ανακρινόμενος (πειθαρχικός διωκόμενος) να κάνει μία δήλωση σε συμφωνία με την αλήθεια, αντιμετωπίζοντάς τον με συγκεκριμένα στοιχεία που αίρουν τυχόν ανυπόστατες δικαιολογίες	Επιβράβευση συμπεριφοράς –ο ύποπτος ανταμείβεται αν προσαρμόζεται στην αλήθεια αναφορικά με τις δηλώσεις του.

4 ΠΥΛΩΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ISIS

ΦΑΣΗ 1	ΦΑΣΗ 2	ΦΑΣΗ 3	ΦΑΣΗ 4
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ	ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ	ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ
1. Στοιχειοθέτηση της παραβατικής συμπεριφοράς (εν προκειμένω το πειθαρχικό παράπτωμα) ⁵⁰	Η συμπεριφορά του εξεταστή (1 ^{ος} πυλώνας)	Κυκλωτικές κινήσεις (3 ^{ος} πυλώνας)	
2. κατάταξη-ανάλυση – αξιολόγηση των ενδείξεων και αποδεικτικών στοιχείων	Οι εργασιακές σχέσεις (2 ^{ος} πυλώνας)	Αντιμετώπιση (4 ^{ος} πυλώνας)	
3. εκπόνηση (συλλογή και συμπλήρωση) του 4. evidence matrix			

⁴⁹Βλ. Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 98.Το αντικείμενο εργασίας του ερευνητή είναι να συγκεντρώσει όλα τα γεγονότα -στοιχεία ώστε ο δικαστής ή οι ένορκοι να λάβουν μια σωστή απόφαση. Η μέθοδος SIS υποστηρίζει τον ερευνητή στη διασφάλιση της αλήθειας. Όσο αφορά το SIS, ένα στρατηγικό πλάνο ανάκρισης -συνέντευξης καταstrώνεται εκ των προτέρων, στο οποίο κατηγοριοποιούνται τα θέματα προς συζήτηση κλιμακούμενα από τα μικρότερης σημασίας στα σημαντικότερα. για κάθε υποκείμενο υποβάλλονται "κυκλωτικές" ερωτήσεις, προκειμένου να αποκλειστούν όποιες πιθανές δικαιολογίες του υπόπτου.

⁵⁰ Σημαντικός ο εντοπισμός των νομικών παραβάσεων από τα περιοριστικά πια απαριθμούμενα (numerous clausus) του αρ. 107 Υπαλληλικού Κώδικα, πειθαρχικά παραπτώματα για τα οποία δώκεται πειθαρχικά (αποφυγή λέξεων όπως “κατηγορείται”) και τιμωρητές συμπεριφορές (οι οποίες υπάρχουν όχι με καταγραφή στις ενέργειες μόνο για την ένταξη των πραγματικών περιστατικών καθώς στο στάδιο αυτό δεν αποδίδονται πειθαρχικές ποινές

β) κατάταξη, ανάλυση και αξιολόγηση ενδείξεων και αποδεικτικών στοιχείων.

Τακτικό στοιχείο	Απευθείας σχέση	Μη απευθείας σχέση
Υπογραμμίζει ευθέως ή εμμέσως μια σχέση από τις διαθέσιμες πληροφορίες	Μεταξύ πληροφορίας και υπόπτου (πλήρης απόδειξη ότι την συγκεκριμένη στιγμή και μέρος σε συγκεκριμένο χρόνο εντοπίστηκε να γίνεται ένα γεγονός)	Ένα απλό στοιχείο ότι κοντά εκεί ήταν αυτοκίνητο με αριθμό κυκλοφορίας ίδια με αυτή του μάρτυρα

γ) η μήτρα του αποδεικτικού υλικού –evidence matrix⁵¹

Δημιουργία ενός evidence matrix ήτοι μια προσεκτική ματιά στην κατάσταση των αποδεικτικών στοιχείων που έχουμε συλλέξει και χρειάζονται προσοχή και επεξεργασία. Το evidence matrix προσδίδει μια προσεκτική ματιά στην κατάσταση των αποδεικτικών στοιχείων που ήδη ο διενεργών την ανάκριση διαθέτει καθώς και στο ποια στοιχεία της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, ώστε να αποδειχθούν με τον βέλτιστο τρόπο.⁵² Με την συμπλήρωση του evidence matrix ιδρύεται μια εμβριθής διόπτρα εποπτικής θέασης της κατάστασης των υποθέσεών μας και βοηθά στο πλάνο των ερευνών ή όταν η ΕΔΕ δεν είναι κατά συγκεκριμένου ατόμου αλλά in rem.

δ) βήματα του evidence matrix

1. αναφορά του άρθρου
2. αναφορά στα τακτικά στοιχεία (tactical clues)
3. αναφορά στην πηγή
4. κατάδειξη της θέσης στην οποία ευρίσκεται το στοιχείο στο φάκελο της υπόθεσης
5. περίληψη της αποδεικτικής αξίας

ε) αναφορά στις τακτικές ενδείξεις και στις πηγές

Υπάρχει πηγή για κάθε στοιχείο, η οποία καταδεικνύει από πού προέρχεται και πως επαληθεύεται
Περιγραφή- τακτικές ενδείξεις και στοιχεία-πηγή –θέση αποδεικτικού στοιχείου και ενοχοποίηση

τα πλεονεκτήματα του matrix evidence

Αφορά αναλυτικό νομικό μοντέλο
Δείχνει αναλυτική πρόοδο μιας έρευνας άμεσα
Η μήτρα των αποδείξεων αποκρυσταλλώνει την θέση του ανακριτή και δεν χάνει το δάσος

⁵¹ Μεταξύ άλλων δείτε M.P. Atkinson “the evidence matrix a simple heuristic for analyzing and integrating evidence” στην ιστοσελίδα <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0092055X0803600306?journalCode=tsao>

⁵² Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 101.

για το δέντρο
Δημιουργεί γρήγορη επικαιροποίηση
Εύκολη παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας
Ξεκαθαρίζει για κάθε ανακρινόμενο το συγκεντρωθέν επαρκές αποδεικτικό υλικό για κάθε ένα στοιχείο πειθαρχικού παραπτώματος και την αποδεικτική αξία των συγκεντρωθέντων στοιχείων.
Βοηθά στην γρήγορη και ξεκάθαρη λήψη αποφάσεων

Συλλογή, ανάλυση και αξιολόγηση πληροφοριών⁵³

Πληροφορίες ανακρινόμενου	Στοιχεία ερευνητή/ ανακριτή
Offender information και αγνοεί τι έχει η ομάδα	Τι στοιχεία γνωρίζει ο ανακρινόμενος και από τον υπόλοιπο κύκλο (συναδέρφους – άλλους ανακρινόμενους-γραμματέα της ΕΔΕ-προϊστάμενους κλπ)

Προσωποκεντρική ανάκριση	
Στόχος ανακριτή	Στάση ανακριτή
Ανάπτυξη επαφής με τον φερόμενο ως ύποπτο	Υπηρεσιακός αλλά και ανοιχτός σε προσωπικές προσεγγίσεις
Ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος	Φιλικός (ισορροπημένα και όπου χρειάζεται)
Εξισορρόπηση της ασκούμενης πίεσης στον ανακρινόμενο	Σοβαρή αντιμετώπιση χωρίς υπερβολές
Παρατήρηση συμπεριφοράς ανακρινόμενου	Ξεκάθαρο και εν εγρηγόρσει «παρατηρώ ότι αυτό που συζητάμε το βρίσκετε δύσκολο σωστά?», «έχω την εντύπωση πως η ερώτηση μου σας προξένησε έκπληξη έτσι δεν είναι?»
Συγκέντρωση ή ενίσχυση τακτικών στοιχείων	Ουδέτερο ύφος
Έλεγχος ετοιμότητας ανακρινόμενου	Προσοχή στην πρώτη επαφή με τον ανακρινόμενο καθώς η πρώτη επαφή είναι σημαντική – μία μόνο ευκαιρία να κάνεις καλή εντύπωση

Ειδικότερα: ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος και συμπεριφορά ανακριτή

Λίστα των θεμάτων προς ανάπτυξη
Κατάσταση οικογενειακή, εργασίας, οικονομικής
Συμπεριφορά στον εργασιακό χώρο και πως του συμπεριφέρονται πριν και μετά την εμπλοκή
Κύκλος φίλων συναναστροφής
Συμπεριφορά ανακριτή
Μαλακός στο άτομο και σκληρός στα στοιχεία ⁵⁴

⁵³ Εδώ θα πρέπει να προχωρήσουμε θέτοντας σε εφαρμογή βασικές προσεγγίσεις της ψυχολογίας για τη δόμηση μιας αγαστής και πρόσφορης συνεργατικής σχέσης προκειμένου να αξιολογηθούν οι αντιδράσεις του ανακρινόμενου. Συλλογή πληροφοριών συνδεδεμένων με την ειδική κατάσταση του μάρτυρα σε συνδυασμό με την εν γένει αυτού, όπως μόρφωση, καλλιέργεια, ιστορικό κλπ.

⁵⁴ Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 107 : η «χρυσή τομή» της συμπεριφοράς του ανακρινόμενου είναι «smooth on the people-hard on the evidence», δηλαδή δείχνει κατανόηση προς το εξεταζόμενο πρόσωπο που έρχεται ενδεχομένως σε δύσκολη θέση συζητώντας κάποια θέματα, ωστόσο

Σοβαρή αντιμετώπιση του υπόπτου, χωρίς όμως υποκειμενικά κριτήρια καθώς επίσης και συζήτηση με τον εξεταζόμενο, επίμονων για τον τελευταίο θεμάτων, για να επιτευχθεί ισορροπία.
Εν εγρηγόρσει και ξεκάθαρος
Ουδέτερος τόνος ανακριτή ⁵⁵
Γνωρίζει γεγονότα και την υπόθεσή του, τον ανακρινόμενο αλλά και τον εαυτό του

Αντιμετώπιση επιπέδων άγχους (στρες) στον ανακρινόμενο

Θέμα	Κυρίως Ουδέτερο	Κυρίως συναισθηματικά φορτισμένο	Εξήγηση
Λ.χ εργασιακό περιβάλλον	X		Ευχάριστη – συνεργατική ατμόσφαιρα
Λ.χ εργασιακό περιβάλλον		X	Αλλαγή στάσης συναδέσφων μετά την εμπλοκή στο πειθαρχικό αδίκημα
Λ.χ οικονομική κατάσταση		X	Πολλά από τα πειθαρχικά παραπτώματα (που συνήθως είναι και ποινικά αδικήματα) περικλείουν απληστία για χρήμα ή πολύ δυσμενή οικονομική κατάσταση
Λ.χ πως αισθάνεται για το εδώ και τώρα και την εμπλοκή		X	Στρεσογόνο περιστατικό – αντιπαράθεση με Διοίκηση και συναδέσφους.

εκπόνηση ανακριτικού πλάνου-χρήση evidence matrix (με σειρά που εξυπηρετεί τον ανακριτή)⁵⁶

Καθορισμός των θεμάτων προς συζήτηση
Κατάταξη των θεμάτων από τα ελάσσονα στα μείζονα

είναι ταυτόχρονα και προσηλωμένος απόλυτα στην απόκτηση των χρήσιμων πληροφοριών, ανεξαρτήτως του επίμονου χαρακτήρα τους.

⁵⁵ Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 108: ο ουδέτερος τόνος συνίσταται στην κατά μη θριαμβευτικό τρόπο αντιμετώπιση από πλευράς του των ευρημάτων της ανακριτικής διαδικασίας. Δηλαδή, όταν ο ανακριτής είναι αντιμέτωπος με σημαντικό εύρημα που προκύπτει από την εξέταση κάποιου προσώπου, δεν θριαμβολογεί ούτε συζητά καθ' οιονδήποτε τρόπο τα εν λόγω ευρήματα με τον εξεταζόμενο μάρτυρα, καθόσον τούτο μπορεί να αποβεί καταστροφικό για την διαδικασία, διότι αφενός μπορεί να εκληφθεί ως έκφραση περιφρόνησης προς το πρόσωπο του εξεταζόμενου ή ο τελευταίος να «αναδιπλωθεί» και να γίνει πιο φειδωλός στην παροχή στοιχείων ή αποκαλύψεων.

⁵⁶ Για περισσότερα στοιχεία βλέπετε στο FM 34-52 INTELLIGENCE INTERROGATION στην σελ 41 interrogator supported operations –denying the enemy intelligence https://fas.org/irp/doddir/army/fm34-52.pdf?fbclid=IwAR2linmR7R33-hP2VJ0Z7fFVp0_-1nOeRrYSy5qyiC0xSXeipnxcsm_RqE

Καθορισμός των ερωτήσεων περικύκλωσης
Καθορισμός των συγκρούσεων -αντιπαράθεσεων

Παράδειγμα:

Τακτικό στοιχείο: ⁵⁷ ο μάρτυρας (συνάδερφος Χ) είδε μια συνομιλία του πειθαρχικώς διωκόμενου (Π) με πολίτη και να του δίνει ένα φάκελο τον οποίο άφησε στο γραφείο του
Πηγή: ο μάρτυρας Χ
Τακτικό στοιχείο: ιδίοις όμμασι συνομιλία
ΑΝ.ΣΚ. να τεκμηριωθεί αν ήταν ευδιάκριτο τι είχε μέσα ο φάκελος –τις κινήσεις του Π μετά
Προσοχή: η ύπαρξη και μόνο της εγχείρησης φακέλου δεν σημαίνει άνευ τινός και δωροληψία

Ο Αργυρόπουλος αναφέρει το σχήμα του E. Claparède⁵⁸ στο είδος της ερώτησης για τα χαρακτηριστικά ατόμου, με τέσσερις εναλλακτικούς τρόπους:

α) Μήπως ο Α έχει κόκκινα μαλλιά;
β) Δεν έχει κόκκινα μαλλιά ο Α;
γ) Τί χρώμα μαλλιά έχει ο Α;
δ) Δώσε μου τα χαρακτηριστικά του Α.

Μόνο η τέταρτη ερώτηση είναι απόλυτα ουδέτερη, ενώ οι λοιπές έχουν υποβάλλουσα δύναμη, με προοδευτικά αυξανόμενη ένταση από την πρώτη προς τρίτη.

Ερωτήσεις «περικύκλωσης» -στρατηγική αποκάλυψη των στοιχείων

Με τη χρήση «κυκλωτικών» ερωτήσεων ή ερωτήσεις «περικύκλωσης», ο ανακριτής προσπαθεί να αποκλείσει πιθανές δικαιολογίες του υπόπτου. Ο ύποπτος «καθοδηγείται» στην κατεύθυνση του τακτικού στοιχείου. Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να αποτρέψουν την πιθανότητα ο ύποπτος να μείνει αλώβητος, έναντι της χρήσης των τακτικών στοιχείων.⁵⁹

Προσπάθεια να αποκλειστούν πιθανές δικαιολογίες του υπόπτου
Ο ύποπτος «καθοδηγείται» στην κατεύθυνση του τακτικού στοιχείου/του τεκμηρίου
στόχος η αποτροπή του υπόπτου από το να τη «βγάλει καθαρή» με τα τακτικά στοιχεία
Αναγνώριση την πιθανή αξία κάθε τυπικού στοιχείου
Αντιμετώπιση δικαιολογιών

⁵⁷ χρήση των τακτικών στοιχείων: σε μορφή από το έλλασον στο μείζον προκειμένου να χτιστεί αρχικά με τα στοιχεία που έρχονται σε απευθείας σχέση και μετά με τα υπόλοιπα.

⁵⁸ Ο E. Claparède, διετέλεσε Καθηγητής της Πειραματικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, σχετικά βλ. τη μελέτη του La Psychologie Judiciaire, σε: L'année Psychologique, τόμος 11ος, 1906, σελ. 295 επ.

⁵⁹ Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 122.

Σε περίπτωση ομολογίας διείσδυση στις λεπτομέρειες που ταυτίζονται με τα τυπικά στοιχεία
Οι ερωτήσεις δεν πρέπει να είναι προβοκατόρικες και να μην είναι κατευθυνόμενες προς μία συγκεκριμένη απάντηση (καθοδηγητικές: είτε ενσωματώνουν την απάντηση είτε την υπονοούν).
Οι ερωτήσεις δεν πρέπει να εμπεριέχουν ήδη συμπέρασμα ενοχής-το τεκμήριο αθωότητας ισχύει και στον πειθαρχικώς διωκόμενο όπως και στον κατηγορούμενο. λ.χ δεν επιτρέπονται ερωτήσεις του τύπου «τι έκανες με τα λεφτά του ταμείου?», «τα είχες ανάγκη τα λεφτά» καθώς αυτές η ερωτήσεις δηλώνουν πρόκριση ενοχής. (ΔΕΝ πρέπει να επαληθεύσω μια υποκειμενική κρίση).

Αντί επιλόγου

Η γνώση των τεχνικών μιας εξέτασης αλλά και η υποβολή των γνωστών διεθνώς, ως “SWH questions”(who, what, why,when, where αλλά και του how (modus operandi), ήτοι των ερωτήσεων «ποιος έπραξε ή παρέλειψε να πράξει» «τι» (έπραξε ή παρέλειψε να πράξει) «γιατί» (ενδεχόμενο κίνητρο), «πότε» (σημαντικό λόγω την ενδεχόμενης παραγραφής αδικημάτων πειθαρχικών ή ποινικών, «που», «πως» (εξαιρετικά σημαντικό για τον τρόπο ενδεχομένης εγκληματικής δράσης, καθώς και αν μετλήθε ιδιαίτερων τεχνασμάτων, ως στοιχείο μετέπειτα επιμέτρησης της ποινής), «πόσο»(εξαιρετικά σημαντική η χρηματική αποτίμηση της ζημιάς σε βάρος του δημοσίου.⁶⁰

Πέραν των τεχνικών και της στρατηγικής της ανάκρισης το μείζον παραμένει σε κάθε διενεργούντα μια ΕΔΕ και είναι η γνώση του ορθού εφαρμοστέου κανόνα δικαίου αλλά και η θέση του στην ιεραρχία των κανόνων δικαίου.⁶¹Περαιτέρω απαραίτητη είναι η γνώση των παράλληλων συντρεχουσών νόμων (ουσιαστικού και ποινικού δικαίου) για την ολοκλήρωση μια ΕΔΕ αλλά και στην περίπτωση που χρήζει εκτιμήσεως προκειμένου να αποσταλεί ο φάκελος στα ενδεδειγμένα όργανα. λχ εισαγγελική παραγγελία για χορήγηση εγγράφων εν μέσω διαδικασίας ΕΔΕ σε σχέση και με την μυστικότητα αυτής.

Κάθε μέθοδος ανάκρισης σταθμίζεται και από τον ίδιο τον μάρτυρα (λ.χ αν ο μάρτυρας ως άτομο έχει ευεπηρεάστη προσωπικότητα-ψυχωτικά στοιχεία χαρακτήρα ή συναισθηματικές διαταραχές), και ως εκ τούτου είναι πιθανότερο να προβεί σε ψευδή κατάθεση λόγω είτε κινήτρων ή ακόμα και δημιουργίας ψευδών αναμνήσεων. Η προσωπικότητα του μάρτυρα οδηγεί στην αύξηση της πίεσης ή την επιβράβευση και παρακίνηση και για τον λόγο αυτό επιθυμούμε μια ποσοτική εκτίμηση των γνωρισμάτων της προσωπικότητας του μάρτυρα.

Καθοριστικές προϋποθέσεις επιτυχίας συνιστούν: α) η γνώση του νόμου και η αναγνώριση του σωστού εφαρμοστέου κανόνα δικαίου ανάλογα αν αφορά η ανάκριση δημόσιο υπάλληλο ή δημοτικό ή δικαστικό υπάλληλο ή εκπαιδευτικό κλπ,

⁶⁰ Πρβλ Μ. Στυλιανίδου-Χ Κουκάκη οπ. π. σελ 97.

⁶¹ Πρβλ Γ. Ναυπλιώτη το πειθαρχικό δίκαιο, η Ερμηνεία του Τάχου-Συμεωνίδη (κατ’ άρθρον ερμηνεία του ΥΚ), κατ’ άρθρον ερμηνεία του ΥΚ από ΣΤ. Κτιστάκη –Β. Κονδύλη, πειθαρχικό δίκαιο και ειδικό πειθαρχικό του Ν. Πανταζή.

β) η ερμηνεία του νόμου βάσει αντικειμενικών παραγόντων –αρχίζουμε πάντα με την γραμματική ερμηνεία (mot a mot) και στην συνέχεια γίνεται προσπάθεια εύρεσης εύκολα προσβάσιμων τρόπων ερμηνειών όπως: η έκθεση της επιστημονικής υπηρεσίας της βουλής, η αιτιολογική έκθεση του νόμου, γνωμοδοτήσεις από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, αποφάσεις Δικαστηρίων αλλά και από την θεωρεία, γ) η γνώση των παράλληλων συντρεχουσών νόμων (ουσιαστικού και ποινικού δικαίου) για να επιτευχθεί και διάκριση αλλά και στην περίπτωση που εκτιμηθεί η πλήρωσή τους, την αποστολή του φακέλου στα ενδεδειγμένα όργανα, λχ εισαγγελική παραγγελία για χορήγηση εγγράφων εν μέσω διαδικασίας ΕΔΕ σε σχέση και με την μυστικότητα αυτής, δ) η γνώση υπαλληλικού δικαίου και ειδικότερων νόμων αλλά και η γνώση περί της ψυχολογίας της νόησης και τέλος η ένταξη μιας τέτοιας ιδιαίτερης και απαιτητικής διαδικασίας στο βαρύ εργασιακό φόρτο με τρόπους οργάνωσης και συνεργατικότητας (επιλογή της κατάλληλης γραμματέως από νέους υπαλλήλους ενδεχομένως με νομικές γνώσεις αλλά και ανταλλαγή πληροφοριών με συναδέλφους ταυτόχρονα με σωστή μεταχείριση των μαρτύρων ως μια ψυχοδιαγνωστική ικανότητα για υποτυπώδη αξιολόγηση προσωπικότητας του μάρτυρα).

Κάθε ΕΔΕ είναι μια αυτοτελής κατ' ουσίαν διοικητική διαδικασία που αποβλέπει στην αποκατάσταση της εσωτερικής έννομης τάξης της δημόσιας διοίκησης και της εύρυθμης λειτουργίας της. Οι προκαταρκτικές ή προανακριτικές διαδικασίες προ πειθαρχικού δικαίου μα και το πειθαρχικό δίκαιο διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επαγγελματική σταδιοδρομία των δημοσίων υπαλλήλων μα και ταυτόχρονα αφορά την διασφάλιση και αξιοπιστία και την ουσία του δημοσίου συμφέροντος. Θα πρέπει, συνεπώς, να διεξάγεται πάντα με πνεύμα ευθύνης και επιείκειας.